

MUISTIO

Lähettäjä: SihteeristöVastaanottaja: Työryhmä 11: Sosiaalinen Eurooppa

Asia: Yhteenveto 11.12.2002 pidetystä kokouksesta

1. Euroopan unionin keskeiset arvot

Perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen 2 artiklassa todennäköisesti mainittavien sosiaalialan keskeisten arvojen osalta työryhmän jäsenet pääsivät nopeasti yhteisymmärrykseen siitä, että 2 artiklan olisi oltava lyhyt ja ytimekäs ja että olisi erotettava toisistaan arvot ja tavoitteet, sillä kustakin arvosta voidaan johtaa useita eri tavoitteita. Jos siis työryhmä määrittelee arvoksi tasa-arvoisen kohtelun ja tasavertaiset mahdollisuudet, tasa-arvoisen kohtelun edistäminen katsotaan kyseisen arvon perusteella asetetuksi tavoitteeksi.

Puheenjohtaja palautti työryhmän jäsenten mieliin, että EU-sopimuksen 7 artiklassa annettiin mahdollisuus määrätä seuraamuksia sellaisille jäsenvaltioille, jotka eivät kunnioita EU:n periaatteita (tai arvoja). Perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen 45 artiklan on tarkoitus sisältää vastaavanlainen määräys.

Työryhmä totesi kantanaan myös sen, ettei Euroopan unionin perusoikeuskirjan sisältöä ole syytä avata uudestaan vaan perusoikeuskirjaan voidaan viitata 2 artiklassa.

Työryhmä laati alustavan luettelon arvoista, jotka voitaisiin mainita 2 artiklassa. Luettelo käsittää seuraavat seikat:

- tasa-arvo, merkityksessä 'tasa-arvoinen kohtelu (syrjimättömyys) ja tasavertaiset mahdollisuudet',
- yhteisvastuullisuus; jotkin työryhmän jäsenet pitivät tätä käsitettä parempana kuin muutamien jäsenten ehdottamaa 'yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta' (*'justice sociale'*). Ehdotettiin, että 'yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus' mainittaisiin mieluummin tavoitteiden yhteydessä,
- ihmisarvo,
- keskinäinen solidaarisuus erityisesti eri sukupolvien välillä,
- demokratia.

Jotkut jäsenet ehdottivat mainittavaksi myös 'kestävyyden' käsitteen talouteen, sosiaalipolitiikkaan ja ympäristöön liittyvissä asioissa, ja työryhmä suhtautuikin ehdotukseen myönteisesti. Useat työryhmän jäsenet eivät kuitenkaan pitäneet 'kestävyyttä' arvona vaan pikemminkin keskeisenä tavoitteena.

'Suvaitsevaisuuden' käsitettä ehdotettiin myös. Jotkut jäsenet eivät kuitenkaan pitäneet käsitettä riittävänä vaan katsoivat, että sitä on täsmennettävä viittaamalla rasismien vastaisuuteen ja eurooppalaisen yhteiskunnan monikulttuuriseen ja monikansalliseen luonteeseen.

Puheenjohtaja pyysi jäseniä tekemään perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen 2 artiklan tekstiä koskevia ehdotuksia.

2. Unionin yleiset tavoitteet

Keskustelussa unionin yleisistä tavoitteista, jotka on tarkoitus mainita perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen 3 artiklassa, käsiteltiin seuraavia seikkoja:

Työryhmä keskusteli siitä, onko unionin tavoitteiden välttämättä liityttävä sen toimivalta-aloihin vai pitäisikö tavoitteiden koskea myös jäsenvaltioita näiden oman toimivallan rajoissa, siltä pohjalta, että talouspolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden toimivallan, sosiaalipolitiikka jaetun toimivallan ja työllisyys unionin täydentävän toimivallan piiriin. Useat jäsenet korostivat kuitenkin pitävänsä

välttämättömänä sitä, että tavoitteet ja niiden toteuttamisvälineet ovat keskenään tasapainossa. Työryhmä päätyi sille kannalle, että tavoitteissa ei pidä rajoittua seikkoihin, jotka EU voi toteuttaa yksin, vaan niiden pitäisi myös koskea jäsenvaltioita niiden alojen osalta, joilla unionilla on täydentävää toimivaltaa.

Useat jäsenet korostivat olevan tarpeen asettaa täystyöllisyys yhdeksi EU:n päätavoitteista pitäen mielessä, että Lissabonin ja Barcelonan Eurooppa-neuvostot määrittivät täystyöllisyyden talous- ja sosiaalipolitiikkojen keskeiseksi tavoitteeksi. Useat muut jäsenet totesivat kuitenkin, että korkea työllisyystaso vastaa paremmin tavoitetta, johon unionin on pyrittävä, ja että tärkeää on se, että luodaan suotuisat olosuhteet uusien työpaikkojen luomiselle. Tässä yhteydessä tuotiin esiin käsite 'työllistyvyys'.

Useat jäsenet korostivat sitä, että tämän tavoitteen yhteyteen on lisättävä käsite 'tasavertaiset mahdollisuudet', joka mainittiin arvojen yhteydessä mutta jonka on oltava ennen kaikkea tavoite, joka merkitsee esimerkiksi vapaata pääsyä ammatilliseen koulutukseen, mikä taas liittyy perusoikeuskirjan 15 artiklassa mainittuun työnteke-oikeuden periaatteeseen.

3 artiklassa mainittaviksi tavoitteiksi ehdotettiin seuraavia: sosiaalinen markkinatalous, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus, pysyvien työpaikkojen luominen, laaja-alainen sosiaalinen suojele ja mahdollisuus käyttää tehokkaita ja laadukkaita yleishyödyllisiä palveluja.

Jotkut jäsenet muistuttivat, että 3 artiklan tekstin on oltava tasapainoinen siinä mielessä, että tavoitteen kaksitahoisuuden on käytävä siitä ilmi: sosiaalisen suojelun korkea taso markkinataloudessa, jossa pyritään takaamaan kilpailullisuus. Jotkut jäsenet katsoivat, että perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen teksti kattoi asianmukaisesti kaikki toteutettavat tavoitteet.

Muutamit jäsenet kiinnittivät huomiota siihen, että on vältettävä puuttumista välineisiin ja keskityttävä tavoitteisiin.

Työryhmä kannatti laajalti miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämistä, joka on syytä mainita tavoitteiden joukossa, sekä yhteiskunnallisen osallisuuden edistämistä EY-sopimuksen nykyisessä 2 artiklassa mainitun sosiaalisen suojelun korkean tason tavoitteen lisäksi. Tässä yhteydessä yksi jäsen ehdotti tavoitteeksi laaja-alaisen sosiaalisen suojelun varmistamista.

Työryhmä korosti olevan tärkeää, ettei tavoitteita aseteta EY-sopimuksen 2 artiklassa nyt mainittuja tavoitteita alemmas.

Jotkut jäsenet halusivat, että tietyt EY-sopimuksen 3 artiklassa mainitut erityistavoitteet, esimerkiksi terveys- ja koulutusalan tavoitteet, otettaisiin yleistavoitteiksi. Taloudellisen turvattomuuden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunta olisi joidenkin jäsenten mukaan mainittava perustuslaillista sopimusta koskevan alustavan ehdotuksen 3 artiklassa.

Yleishyödyllisten palvelujen osalta korostettiin sitä, että ne liittyvät kaikkia kansalaisia koskevaan mahdollisuuteen käyttää peruspalveluja (terveydenhoito, koulutus ym.), mikä olisi lukuisten jäsenten mielestä mainittava tavoitteiden joukossa. Yleishyödylliset palvelut ovat heidän mukaansa keino, jolla tämä tavoite toteutetaan. Tämän vuoksi useat jäsenet kannattivat horisontaalista määräystä, jolla taataan mahdollisuus käyttää - ja sen myötä mahdollisuus tarjota – peruspalveluja, mikä ei välttämättä sulje pois mahdollisuutta soveltaa sisämarkkinasääntöjä kyseisten palvelujen tarjoajiin.

Useat jäsenet totesivat sosiaalisen markkinatalouden ja/tai eurooppalaisen sosiaalisen mallin tukemisen EU:n tavoitteeksi, jotta säilytettäisiin sekä nykyinen suojelujärjestelmä että Euroopan talouden kilpailukyky.

Kestävä taloudellinen ja sosiaalinen kehitys tuotiin esiin tavoitteiden joukossa mainittavana seikkana.

Jotkut jäsenet halusivat, että valtioiden ja alueiden välinen taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus mainittaisiin tavoitteiden joukossa.

3. EU:n toimivalta

Työryhmä keskusteli nykyisestä perustamissopimuksen mukaisesta toimivallanjaosta. Jotkut jäsenet pitivät nykyistä toimivalta-asteikkoa riittävänä, mutta toiset taas toivoivat, että EU voisi toimia lainsäätäjänä aloilla, jotka on suljettu sen toimien ulkopuolelle EY-sopimuksen 137 artiklan 6 kohdan perusteella, eli palkkojen, järjestäytymisoikeuden, lakko-oikeuden ja työsulusta määräämistä koskevan oikeuden aloilla. Toiset katsoivat, että jos EU:n toimivaltaa on laajennettava, uuden toimivallan on kuuluttava täydentävän toimivallan luokkaan.

Toiset jäsenet vastustivat jyrkästi toimivallan laajentamista korostaen sitä, että lakko-oikeutta ei tule säädellä Euroopan tasolla. Palkkojen osalta he totesivat samoin, että ne määritellään sopimusteitse kansallisten kokonaissopimusten avulla ja että ei ole toivottavaa, että ne vahvistettaisiin Euroopan tasolla. Jäsenet, jotka kannattivat palkkakysymysten sisällyttämistä EU:n toimivallan piiriin, selittivät, ettei ole kyse siitä, että palkat määriteltäisiin Euroopan tasolla, vaan sen määrittämisestä, että työmarkkinaosapuolilla on oikeus keskustella niistä.

Korostettiin, että sosiaalialan toimivallanjaon varsinainen määrittely perustuu EU:n toimien luonteeseen. EU joko toimii konkreettisesti lainsäätäjänä tai pelkästään tukee jäsenvaltioiden politiikkoja. Tässä yhteydessä korostettiin sitä, että täydentävän toimivallan ollessa kyseessä jäsenvaltioiden politiikkojen yhteensovittaminen on varmistettava EU:n tasolla tämän hyväksymien laajojen suuntaviivojen avulla.

Jotkut jäsenet korostivat sitä, ettei todellisia sisämarkkinoita voi olla ilman yhdenmukaisia sosiaalisia normeja, ilman sosiaalipolitiikan yhdenmukaistamista tai ilman yleishyödyllisiä palveluja ja että sosiaalialan toimivalta on määriteltävä asianmukaisessa suhteessa talousalan toimivaltaan nähden.

Toiset jäsenet korostivat sitä, että sosiaalinen Eurooppa on olemassa ja että eurooppalaista sosiaalialan lainsäädäntöä on annettu runsaasti (tarkemmin sanoen noin 230 säädöstä), mutta talouspolitiikan ja työllisyyspolitiikan laajat suuntaviivat on sovitettava paremmin yhteen, mitä talouden hallintoa käsittelevä työryhmä on korostanut.

Työryhmä käsitteli myös kysymystä yksimielisyysvaatimuksesta, joka koskee neuvostoa EY-sopimuksen 137 artiklan 3 kohdassa mainituilla aloilla. Toiset asettivat kyseenalaiseksi kyseisen toimivallan toteutumisen käytännössä, sillä yksimielisyysvaatimus tekee erittäin vaikeaksi minkäänlaisen yhteisön lainsäädännön antamisen kyseisillä aloilla. Asiasta esitettiin joitakin esimerkkejä, erityisesti siirtotyöläisten sosiaaliturvan alalta ja sosiaaliturvajärjestelmissä saatujen oikeuksien siirron osalta.

Tämän osalta työryhmä oli yleisesti sitä mieltä, että rajat ylittävän toiminnan yhteyteen liittyvien, sosiaaliturvajärjestelmissä saatujen oikeuksien siirron osalta olisi hyvä sopia määräenemmistöpäätösten käytöstä. Työryhmä katsoi yksimielisesti, että unionin ei pidä puuttua sosiaaliturvajärjestelmien hallintaan ja että kyseisellä alalla unionin legitiimi toimintakenttä rajoittuu rajat ylittävän toiminnan tilanteisiin.

Jotkut jäsenet halusivat ottaa yleissäännöksi määräenemmistöpäätökset koko sosiaali- ja verotusallalla.

Jotkut jäsenet toivoivat myös, että toimivalta miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä ulottuisi työmarkkinamahdollisuuksien ja työssä saatavan kohtelun alaa laajemmalle ja kattaisi kaikki unionin toiminta-alat.

Useat jäsenet halusivat myös vahvistaa nykyisiä EY-sopimuksen 16 artiklassa olevia, yleistä taloudellista etua koskevia palveluja koskevia määräyksiä. Komissio on ilmoittanut lähiaikoina esittävänsä tästä asiakirjan.

Useat jäsenet olivat myös tyytymättömiä perustamissopimuksen terveyden suojelua koskevien nykyisten määräysten heikkouteen (EY-sopimuksen 152 artikla) ja peräsivät sitä, että perustuslaillisen sopimuksen laadinnassa otettaisiin huomioon kyseisen alan oikeuskäytännön kehitys.

Useat työryhmän jäsenet muistuttivat, että myös sosiaalialalla on sovellettava toissijaisuusperiaatetta ja että kunkin jäsenvaltion on voitava päättää omasta sosiaalisen suojelun tasostaan samalla kun EU:n tulee toimia vain rajat ylittävän toiminnan tilanteissa tai tilanteissa, joilla on vaikutusta sisämarkkinoihin, esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensopivuuteen liittyvissä kysymyksissä muutettaessa maasta toiseen EU:n sisällä tai sellaisten kilpailua koskevien ongelmien yhteydessä, jotka johtuvat erityisesti maantieliikennettä koskevasta työaikalainsäädännöstä.

Jotkut jäsenet totesivat, että sisämarkkinat ja kilpailupolitiikka vaikuttavat vahingollisesti sosiaalisen suojelun alaan, kun taas toiset jäsenet vakuuttivat, että sisämarkkinat ja niihin erottamattomasti liittyvät kilpailusäännöt eivät ole millään tavalla heikentäneet tilannetta sosiaalisen

suojelun alalla, ja totesivat, että itse asiassa vain menestyvä talous voi tuottaa riittävän vaurauden sosiaalisen suojelun järjestelmien kestävyuden takaamiseksi. Toiset jäsenet pitivät sisämarkkinoita välineenä, joilla on tarkoitus lisätä kansalaisten hyvinvointia ja joihin on myös nivottava yleishyödylliset palvelut siten, että kaikilla olisi kilpailusääntöjen puitteissa mahdollisuus käyttää peruspalveluja käytössä olevista rahavaroista riippumatta.

Useat jäsenet ilmoittivat kannattavansa sitä, että sosiaalialan toimivaltaa koskevat perussopimuksen määräykset sijoitetaan yhteen ja samaan lukuun.
